Лазебний А. М.,
канд. юрид. наук,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Лазебна О. О.,
старший викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики,
Університет ДФС України, м. Ірпінь, Україна

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Процеси оподаткування зачіпають глибинні основи соціальної і економічної поведінки індивідуума – зацікавленість в збільшенні переважно власного доходу, а не в його розподілі і перерозподілі для потреб суспільства. Вказані суперечності формують широке поле мотивів і передумов, які сприяють і спонукають до ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Визнання останнього одним із найпоширеніших економічних злочинів приводить до розвитку ряду негативних тенденцій: порушення правил чесної конкуренції, росту корупції, недостатнього фінансування суспільного сектору господарства, відтоку капіталів за кордон тощо. Незважаючи на постійні намагання держави боротися з цим явищем, розробку заходів, спрямованих на зменшення його масштабів, ухилення від оподаткування перетворюється в проблему економічної безпеки держави.

На даний момент злочинність характеризується потенційною небезпекою для держави та вимагає розробки нових засобів та способів боротьби, беручи до уваги преш за все пріоритетність інтересів людини і громадянина. Підвищення рівня організованості, озброєності, технічної оснащеності злочинців вимагає відповідного рівня техніко-криміналістичного забезпечення розслідування та попередження кримінальних правопорушень. Важливим джерелом надходження подібних досягнень в правоохоронну діяльність є окремий розділ науки криміналістики – криміналістична техніка.

Збирання, дослідження та оцінка доказів – це і є цільовим призначенням засобів криміналістичної техніки під час розслідувань. Для цього використовується широкий арсенал криміналістичних засобів, запозичених з різних природних та технічних наук, а також спеціально розроблених наукою криміналістикою приладів і методів.

Застосування техніко-криміналістичних засобів і прийомів у боротьбі зі злочинністю визнається правомірним, якщо воно прямо передбачено законом (або іншими нормативними актами), або рекомендовано законом, або не суперечить закону за своєю сутністю. Загальні правові основи використання

технічних засобів визначаються КПК України, де і регламентується завдання кримінального судочинства. Також визначається, що прокурор, слідчий і особа, яка проводить дізнання, зобов'язані вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи [1]. Для виконання таких завдань необхідно використовувати всі передбачені законом засоби, у тому числі технічні.

Комплекти універсального характеру – це обмежені розміром і вагою портативні набори, які містять в собі технічні засоби декількох функціональних груп: засоби для фотографування; здійснення вимірювань і складання планів; виявлення, фіксації, вилучення та зберігання слідів і інших речових доказів; різноманітні інструменти для відкриття зачинених сховищ; допоміжні засоби санітарії та гігієни тощо. Таким чином, весь вміст набору призначений для розв'язання слідчим або оперативним працівником багатьох завдань, що є типовими для огляду будь-якого місця події, обшуку чи іншої слідчої розшукової дії [2, с. 287].

Спеціалізовані комплекти призначено для огляду місця події якогось певного виду (скажімо, пов'язаної з пожежею чи вибухом) або розв'язання на місці події якогось вузького завдання (наприклад, виявлення, фіксації, вилучення та попереднього дослідження певних видів об'єктів: слідів рук, мікрослідів, запахових слідів, наркотичних речовин тощо) [2, с. 290]. Виготовлення комплектів може здійснюватися і за приналежністю певним суб'єктам їх застосування, наприклад валіза слідчого, спеціаліста-криміналіста тощо.

Зрештою, постійне вдосконалення технічного оснащення слідчих підрозділів призвело до створення наборів змішаного типу, котрі комплектуються, як правило, на базі спеціально обладнаних автомобілів та поділяються на три групи: для огляду будь-яких місць подій (автомобілі універсального призначення); для огляду місця події з якоїсь певної категорії кримінальних проваджень (аварії, вибухи, пожежі); для проведення на місцях подій криміналістичних або інших експертиз.

При використанні технічних засобів необхідно процесуально оформити:

1) факт застосування технічних засобів і прийомів;

2) матеріали, які отримані в результаті їх застосування [3, с. 578].

Використання криміналістичної техніки в протоколі відбувається за такою схемою: де, коли, у зв'язку з чим, щодо яких об'єктів, ким, для чого і що застосовано, що і як саме виявлено або отримано в результаті застосування технічних засобів. Обов'язково треба зазначати, що перед застосуванням технічних засобів про це були сповіщені особи, які беруть участь у проведенні слідчої розшукової дії.

Є вимоги, що забезпечують доказове значення результатів застосування

засобів. При оформленні матеріалів, які отримані у результаті застосування криміналістичної техніки, необхідно:

1 відобразити зв'язок між виявленими технічними засобами, фактами та проведеною слідчою розшуковою дією;

2) додатки мають бути засвідчені підписами учасників слідчої розшукової дії;

3) додатки повинні мати технічні засоби захисту від фальсифікації об'єктів;

4) необхідно аби додатки до протоколу містили стислі пояснювальні написи [3, с. 581].

Серед сучасних досягнень криміналістичної техніки, яке запропонували англійські вчені в галузі дактилоскопії, є виявлення давніх слідів пальців рук на різних металевих поверхнях, зокрема на поверхні вогнепальної зброї чи гільзі, яку брали у руки, за допомоги тонкодисперсного провідного порошку та прикладеного невеликого потенціалу напруги. Індійські вчені запропонували технологію впізнання особи за її ходою. Вчені відзначають, що хода людини є настільки ж індивідуальною, як і її обличчя чи відбитки пальців [4, с. 121]. Процедура впізнання здійснюється за допомоги камери відеоспостереження, яка може записати набір визначальних кадрів у той час, коли людина йде, наприклад, до стійки в банку чи аеропорту. Японські вчені розробили нові технології з визначення голосу людини за її зображенням. По суті вчені розвивають науку ідентифікації особи за її зображенням та голосом.

Отже, криміналістична техніка отримала широке використання у розслідуванні злочинів завдяки ефективному та оперативному виявленню, вилученню, фіксації, дослідженню слідів та обставин події, що дає можливість досконало досліджувати злочин в сфері оподаткування в цілому, виявляти винних та запобігати злочинам, які готуються.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Дата оновлення 18.10.2019. URL : http://www.zakon.rada.gov.ua.

2. М. Ю. Будзієвський. Криміналістика (курс лекцій) : навчальний посібник. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. с. 397

3. Єзерський Р.Б. Криміналістична техніка і науково-технічний прогрес. Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія юридична, 2003 р. №38., С.573–582.

4. Павлишина А. Техніко-криміналістичні засоби й методи, що використовуються для збирання доказів у кримінальному провадженні про злочини в сфері наркобізнесу. *Часопис Академії адвокатури України*. том 8, № 1. 2015. с.119–122.

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
Університет державної фіскальної служби України

TAX
CONGRESS

ЗБІРНИК ТЕЗ ПОДАТКОВОГО КОНГРЕСУ

"Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки"

12 ГРУДНЯ 2019 | М. ІРПІНЬ